
Hallitus**AIKA** Tiistai 25.10.2022 klo 09:00 - 10:09**PAIKKA** Sähköinen kokous**ASIAT**

§	Otsikko	Sivu
§ 103	Kokouksen järjestäytyminen	4
§ 104	Vuoden 2022 talousarvion muuttaminen	5
§ 105	Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2023 alkaen	7
§ 106	Toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen vuosille 2023-2025	10
§ 107	Hallituksen iltakoulujen ja seminaarin ajankohdat syksyllä 2023	17
§ 108	Kuntalain mukaista otto-oikeutta varten toimitetut päätökset	18
§ 109	Tiedoksi merkittävät asiat	19
§ 110	Seuraava kokous	20

Päätöksentekijät	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
	Pajula Matias	Puheenjohtaja, Helsinki	
	Sauri Pekka	Varapuheenjohtaja, Helsinki	
	Brax Saara	Jäsen, Kirkkonummi	
	Halava Heli	Jäsen, Espoo	
	Kauppila Elina	Jäsen, Helsinki	
	Kauppinen Sirpa	Jäsen, Vantaa	Saapui klo 9.13 §:n 106 käsittelyn aikana ennen päätöksentekoa.
	Korpinen Sini	Jäsen, Helsinki	
	Laiho Mia	Jäsen, Espoo	
	Liukkonen Pasi	Jäsen, Vantaa	
	Månsson Björn	Jäsen, Helsinki	
	Nieminen Pekka	Varajäsen, Vantaa	
	Outinen Maria	Jäsen, Espoo	
	Rokkanen Sakari	Jäsen, Vantaa	
	Rydman Sampsa	Jäsen, Helsinki	
Muut osallistujat	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
	Passi Kauko	Varajäsen, Kerava	
	Salmi Lilli	Varajäsen, Tuusula	
	Aarnio Tarmo	Asiantuntija, Kirkkonummi	
	Grannas Mikael	Asiantuntija, Sipoo	
	Holm Markus	Asiantuntija, Vantaa	
	Isotalo Olli	Asiantuntija, Espoo	
	Isotupa Juha- Pekka	Asiantuntija, Siuntio	
	Lindberg Arto	Asiantuntija, Tuusula	
	Manninen Rikhard	Asiantuntija, Helsinki	
	Masar Christoffer	Asiantuntija, Kauniainen	
	Rontu Kirsi	Asiantuntija, Kerava	
	Nykänen Mika	Toimitusjohtaja, esittelijä	
	Mäkinen Ilmari	Tulosalueen johtaja, pöytäkirjanpitäjä	
	Alakuijala Päivi	Tulosalueen johtaja	
	Flink Mari	Tulosalueen johtaja	
	Heikkinen Hannu	Tulosalueen johtaja	
	Puntanen Sini	Tulosalueen johtaja	
	Wallin Johanna	Tulosalueen johtaja	
	Röntynen Antti- Pekka	Yksikön päällikkö	
	Lehto Anu	Hallinnon asiantuntija	

ALLEKIRJOITUKSET

Pöytäkirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Matias Pajula
puheenjohtaja

Ilmari Mäkinen
pöytäkirjanpitäjä

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

27.10.2022

Elina Kauppila
pöytäkirjantarkastaja

PÖYTÄKIRJA YLEISESTI NÄHTÄVILLÄ

Asetettu yleisesti nähtäville yleisessä tietoverkossa (www.hsl.fi) kuntalain 140 §:ssä säädetyllä tavalla 25.10.2022.

Kokouksen järjestäytyminen

Hallitus 25.10.2022 § 103

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Hallinnon asiantuntija Anu Lehto p. 040 516 8596

Ehdotus

Hallitus päättää

- a) todeta kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi; sekä
- b) valita pöytäkirjantarkastajaksi Elina Kauppilan (varalla Mia Laiho).

Käsittely

Käsittelyn aikana hallitus päätti vaihtaa asian 105 § ”Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2023 alkaen” ja asian 106 § ”Toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen vuosille 2023-2025” käsittelyjärjestystä siten, että asiakohta 106 käsitellään ennen asiakohtaa 105. Jäsen Elina Kauppila vastusti käsittelyjärjestyksen muutosta ja ehdotti sen pitämistä ennallaan. Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Vuoden 2022 talousarvion muuttaminen

214/02.02.00.00/2021 [Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2022-2024]

Hallitus 25.10.2022 § 104

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Johtaja Ilmari Mäkinen, p. 050 364 8772 ja
talouspäällikkö Maarit Hauskamaa, p. 040 721 754

Hyväksyessään kokouksessaan 30.11.2021 § 15 HSL:n vuoden 2022 talousarvion yhtymäkokous päätti, että sitovia määrärahoja talousarviossa ovat toimintamenot ja investointimenot. Lisäksi kuntaosuudet on yhtymäkokouksen päättämä sitova tuloarvio. Talousarvion muuttamisesta päättää yhtymäkokous.

Jäsenkunnat laskuttavat HSL:ltä erillisillä sopimuksilla joukkoliikenteen käyttöön osoitetusta joukkoliikenneinfraomaisuudesta käyttökorvausta. Erillisessä infrasopimuksessa määritellään, että kuntayhtymältä laskutettava ja edelleen HSL:n tuloilla katettava infrakorvaus perustuu HSL:n talousarvioon. Infrasopimuksessa määritellään myös, että mikäli vuoden aikana tulee tietoon huomattavia muutoksia jli-infrakorvauksen suuruuteen, käsitellään muutokset HSL:ssä talousarviomuutoksena. Aikataulu metron liikennöinnin jatkolle Kivenlahteen on tarkentunut ja aloitusajankohdan tarkentumisen myötä tulee myös tarkastaa talousarvio infrakorvausten osalta.

Toimintamenot

Toimintamenot tulevat ylittymään arvion mukaan tänä vuonna yhteensä noin 13,4 milj. eurolla. Ylitys johtuu nopeasti kasvaneista polttoaineiden hinnoista, jotka kasvattavat erityisesti bussiliikenteen operointikustannuksia ennusteen mukaan 18,0 milj. eurolla. Junaliikenteen kalustokorvauksiin liittyvien erien korkokustannusten arvioidaan kasvattavan talousarvioon varattuja kustannuksia noin 1,0 milj. eurolla. Toisaalta infrakorvausten tarkastaminen alentaa toimintamenoja 5,6 milj. eurolla.

Yhtymäkokous on hyväksynyt sitovaksi menoarvioksi tälle vuodelle yhteensä 731,0 milj. euroa ja tämä ehdotetaan nostettavaksi 745,0 milj. euroon.

Infrakustannukset

Joukkoliikenneinfraa koskevien sopimusten lähtökohtana on, että HSL maksaa uudesta infrasta seuraavan täyden kuukauden alusta alkaen siitä kun uusi infra on otettu käyttöön. Metrojunat alkavat liikennöidä Espoossa Kivenlahteen 3.12.2022. Espoo voi siten laskuttaa metron jatkeen osan infrakorvauksia HSL:ltä tammikuusta 2023 alkaen. Talousarviossa oli varauduttu maksamaan infrakorvauksia jo loppuvuoden 2022 osalta.

HSL:n talousarvio sisältää Espoolle maksettavaa infrakorvausta metron jatkeen käytöstä 5,548 euroa ja käyttöönoton yhteydessä käyttöönotettavan Espoonlahden bussiliikenteen terminaalin kustannuksia yhteensä 0,089 euroa eli yhteensä 5,637 milj. euroa korvauksia, joita ei vuodelta 2022 vielä voida maksaa. Espoo ei ole laskuttanut näitä käyttökorkorvauksia vuoden 2022 aikana.

-
- Ehdotus** Hallitus päättää ehdottaa yhtymäkokoukselle, että yhtymäkokous päättää
- a) korottaa vuoden 2022 talousarvion sitovat toimintamenot 745 000 000 miljoonaan euroon aiemman 731 0000 miljoonan euron sijaan; sekä
- b) muuttaa HSL:n infrakorvauksiin varattua talousarviota Espoolle maksettavien infrakorvausten osalta niin, että Espoolle maksettavat infrakorvaukset vuonna 2022 ovat yhteensä 51,113 milj. euroa aiemmin talousarviossa varatun 56,750 milj. euron sijaan.
- Päätös** Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2023 alkaen

255/02.02.00.00/2022 [Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2023-2025]

Hallitus 25.10.2022 § 105

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Johtaja Mari Flink, p. 040 715 0440 ja
johtava tariffisuunnittelija Jarmo Riikonen, p. 09 4766 4364

HSL laatii vuosittain ehdotuksen taloussuunnitelmaksi, joka sisältää mm. tariffien muutoksia koskevat suunnitelmat. Vaikka matkalippujen hinnoista päätetään erillisessä asiakohdassa, vaikuttavat siinä tehtävät ratkaisut yhtymäkokoukselle tehtävään toiminta- ja taloussuunnitelmaesitykseen. Kokouksessa asiakohdasta § 106 käsiteltävä toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys perustuu tämän asiakohdan mukaiseen matkalippujen hinnoitteluun ja sen sisältöön.

Toimintamenot kasvussa

HSL:n toimintamenot kasvavat arviolta 130 miljoonaa euroa vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Länsimetron jatkeen sekä Raide-Jokerin liikennöinnin alkaminen lisää niin infra- kuin operointikuluja, jotka on katettava toimintatuloja kasvattamalla. Samalla toimintamenoihin luo kasvupainetta yleinen inflaatiokehitys sekä polttoaineiden ja sähkön hinnan nousu. Toimintamenojen ja -tulojen tasapainoa on haettu maltillisella lipunhintojen korotuksella. Tavoitteena on saada lipputuloja vuonna 2023 yhteensä 381 miljoonaa euroa. Tavoite on erittäin kunnianhimoinen huomioiden koronapandemian jälkeinen matkustajamäärän kehitys.

Lippujen hinnoittelu vuonna 2023

Vuoden 2023 hinnoittelussa lippujen välisiä hintaeroja on pienennetty. Tällä toimenpiteellä on selvitysten mukaan joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta edistävä vaikutus.

Hintojen korotusten maltillisena pitäminen mahdollistuu seuraavien toimenpiteiden tuloksena:

- Karsimalla eri asiakas- ja sidosryhmille vuosien varrella muodostuneita etuuksia:
 - Alennusryhmä 1:n alennusprosenttia pienennetään nykyisestä 45 prosentista 40 prosenttiin. Tähän ryhmään kuuluvat opiskelijat ja 70 vuotta täyttäneet. 40 %:n alennuksella HSL tarjoaa edelleen merkittävän etuuden huomioiden yleinen opiskelija-alennusten taso Suomessa. Vaikutus 1,4 M€.
 - Opiskelijoiden alennusoikeus rajataan opintotukeen, jolloin alennus kohdentuu tarkemmin niihin henkilöihin, jotka ovat tuen tarpeessa. Vaikutus 2,3 M€.
 - Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmainen matkustusosoikeus poistetaan, koska turvallisuuteen perustuvaa tarvetta ei enää ole avorahastuksen, HSL-sovelluksen suosion ja tulevan lähimaksun yleistymisen myötä. Vaikutus 2 M€.
 - Maksuttomien lippujen myöntäminen tapahtumiin lopetetaan. Vaikutus 1 M€.
 - Koululaisryhmien matkat muutetaan maksullisiksi. Vaikutus 1,1 M€.

- Hyödyntämällä valtion myöntämän veroedun (henkilökuljetusten arvonlisäveron määräaikainen alentaminen 0 %:iin) asiakashintoihin tasaisesti koko vuodeksi. Vaikutus 10,7 M€.
- Joukkoliikenteen kysynnän kasvu pandemian vaikutusten vähetessä. Vaikutus 45,1 M€.

Edellä mainittujen seikkojen yhteisvaikutuksena arvioidaan lipputulojen kasvavan vuonna 2023 71,4 M€ vuoden 2022 arvioidusta tasosta. Hintaesitys pitää sisällään keskimäärin kuuden prosentin tasokorotuksen (vaikutus 7,6 M€).

Tarkastusmaksun korottamisen on arvioitu vähentävän liputta matkustamista ja se olisi sitä kautta alentanut hintojen tasokorotuspainetta 1,5 %. Liikenne- ja viestintäministeriöltä ei kuitenkaan ole saatu päätöstä tai ennakkotietoa HSL:n hallituksen kokouksen 4.10.2022 § 95 esitykseen tarkastusmaksun korottamisesta 100 euroon. Näin ollen sitä ei ole huomioitu laskelmissa.

Lisäksi tarkoituksena on tuoda käyttöön maksutapalisä operaattorimaksun yhteydessä HSL-sovelluksessa. Maksutapa aiheuttaa vuosittain 400 000 € kulut verrattuna siihen, että asiakkaat käyttäisivät muita maksutapoja. Jatkossa maksutapalisä lisätään operaattorimaksulla maksettavan lipun hintaan.

Hallintosäännön 9 §:n kohdan 6 mukaan hallituksen tehtävänä on päättää lippujen hinnoista sekä alennus- ja vapaalippujen myöntämisperiaatteista. Edelleen hallintosäännön 9 §:n kohdan 22 mukaan hallituksen tehtävänä on päättää maksujen perusteista ja palvelujen hinnoitteluperusteista.

Ehdotus

Hallitus päättää 1.1.2023 alkaen matkalippujen hinnoittelusta seuraavaa:

- a) vahvistaa matkalippujen arvonlisäverolliset hinnat liitteenä esitetyn mukaisesti;
- b) sitoa opiskelija-alennuksen saamisen opintotukeen;
- c) vahvistaa alennusryhmä 1:n (opiskelijat, yli 70-vuotiaat) alennusprosentiksi 40 prosenttia;
- d) luopua matkojen maksuttomuudesta seuraavien ryhmien osalta: lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden matkustaminen, koululaisryhmien tekemät matkat sekä tapahtumiin osallistuville myönnetyt vapaaliput; sekä
- e) ottaa käyttöön operaattorimaksamisen maksutapalisän HSL-sovelluksessa.

Käsittely

Asia käsiteltiin asiakohdan 106 jälkeen.

Käsittelyn aikana puheenjohtaja Matias Pajula teki ehdotuksen asian palauttamisesta valmisteluun siten, että valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat: 1) Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmaista matkustusoikeutta ei poisteta; 2) Opiskelijoiden alennusoikeutta ei rajata pelkästään opintotukea saaville henkilöille, mutta se rajataan niin, että se kohdistuu vain täysipäiväisesti opiskeleville opiskelijoille; 3) Kokonaislipputulokertymää ei muuteta, eli yllä olevien muutosten aiheuttamat menetykset lipputulossa kerätään korottamalla yleisiä lippuhintoja vastaavalla summalla. Hallitus päätti yksimielisesti hyväksyä puheenjohtajan ehdotuksen palauttaa asia valmisteluun edellä mainituilla huomioilla.

Jäsen Elina Kauppila teki esittelijän ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen, joka kuului seuraavasti: ”Hallitus päättää 1.1.2023 alkaen matkalippujen hinnoittelusta seuraavaa: a) vahvistaa matkalippujen arvonlisäverollisten hintojen pitämisen ennallaan verrattuna vuoteen 2022; b) olla sitomatta opiskelija-alennusta opintotuen saamiseen; c) vahvistaa alennusryhmä 1:n (opiskelijat ja yli 70-vuotiaat) alennusprosentiksi sama 45 prosenttia kuin vuonna 2022; d) olla luopumatta matkojen maksuttomuudesta lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden tai koululaisryhmien osalta, mutta luopua siitä tapahtumiin osallistuville myönnettyjen vapaalippujen osalta; sekä c) ottaa käyttöön operaattorimaksamisen maksutapalisä HSL-sovelluksessa. Vuoden 2023 budjetti saattaa olla tämän hinnoittelun johdosta lipputulotavoitteen tarkistamisen ja LVM:n tarkastusmaksupäätöksen sekä toisen asteen koulumatkatukien vaikutusten jälkeen joko tai yli- tai alijäämäinen. Mahdollinen alijäämä pyritään täyttämään kuntaosuuksilla ja valtion joukkoliikennetuilla”. Palautusehdotuksen tultua hyväksytyksi, vastaehdotus raukesi kannattamattomana.

Varapuheenjohtaja Pekka Sauri teki jäsen Sirpa Kauppisen kannattamana esittelijän ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen, jonka mukaan päätösesityksestä poistetaan kohdasta d) ”koululaisryhmien tekemät matkat”. Palautusehdotuksen tultua hyväksytyksi, vastaehdotus raukesi.

Asiakohdan palauttamisesta ja siten lippujen hinnoittelua koskevan päätöksen lykkääntymisestä johtuen hallitus päätti yksimielisesti seuraavasta lisäyksestä palautuspäätökseen: ”Lisäksi hallitus päättää valtuuttaa toimitusjohtajan tekemään Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2023-2025 lippujen tulevaa hintapäätöstä vastaavat tekniset korjaukset ja täsmennykset”.

Päätös

Hallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian valmisteluun siten, että valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat:

- 1) Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmaista matkustusoikeutta ei poisteta;
- 2) Opiskelijoiden alennusoikeutta ei rajata pelkästään opintotukea saaville henkilöille, mutta se rajataan niin, että se kohdistuu vain täysipäiväisesti opiskeleville opiskelijoille;
- 3) Kokonaislipputulokertymää ei muuteta, eli yllä olevien muutosten aiheuttamat menetykset lipputuloloissa kerätään korottamalla yleisiä lippuhintoja vastaavalla summalla.

Lisäksi hallitus päätti valtuuttaa toimitusjohtajan tekemään Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2023-2025 lippujen tulevaa hintapäätöstä vastaavat tekniset korjaukset ja täsmennykset.

Liitteet

Matkalippujen hinnat 1.1.2023 alkaen

Toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen vuosille 2023-2025

255/02.02.00.00/2022 [Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2023-2025]

Hallitus 25.10.2022 § 106

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Johtaja Ilmari Mäkinen, p. 050 364 8772 ja
talouspäällikkö Maarit Hauskamaa, p. 040 721 7546

HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelma on laadittu kolmeksi vuodeksi, joista ensimmäinen on talousarviovuosi. Kuntayhtymän perussopimuksen 11 §:n mukaan talousarviosta ja -suunnitelmasta tulee päättää viimeistään marraskuun loppuun mennessä pidettävässä yhtymäkokouksessa. Talousarvioehdotuksesta on perussopimuksen 23 §:n mukaan pyydettävä jäsenkuntien lausunnot, jotka on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan talousarvioehdotukseen.

Talousarvion ja -suunnitelman perusteena ovat:

- HSL:n strategia,
- voimassa oleva TTS 2022-2024,
- vuoden 2021 tilinpäätöstiedot ja saatavissa olevat toteutuma- ja ennustetiedot vuodelta 2022 sekä
- hyväksytyt liikennöintisuunnitelma 2022-2023 ja pidemmän aikavälin suunnitelmat.

Keskeisiä linjauksia toiminta- ja taloussuunnitelmakauden suunnittelussa on matkustajamäärien saaminen takaisin kasvu-uralle, joukkoliikenteen positiivisen menestystarinan jatkumisen varmistaminen sekä seudun paremman ja puhtaamman tulevaisuuden rakentaminen yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Haemme kasvua asiakasymmärryksellä ja palvelumme kohdennetaan asiakastarpeiden perusteella. Parannamme kustannustehokkuutta ja tuottavuutta hyödyntämällä dataa, automaatiota ja tekoälyä. Toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää keskeisiä toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi ja pitkän tähtäimen tuottavuuden parantamiseksi.

Toiminta- ja taloussuunnitelman keskeiset toimenpiteet on johdettu strategian keskeisistä menestystekijöistä, joita ovat:

- Kasvu asiakasymmärryksellä
- Sujuvat matkaketjut
- Tieto ja osaaminen

Taloussuunnitelma

a) Toimintatulot

HSL:n toimintatulot vuonna 2023 ovat yhteensä 869,9 milj. euroa. Kasvua edellisvuoden ennusteeseen verrattuna on 49,0 milj. euroa (6,0 %). Toimintatulojen arvioidaan olevan 901,1 milj. euroa vuonna 2024 ja 911,6 milj. euroa vuonna 2025.

Lipputulot

Lipputuloarviot perustuvat vuoden 2022 talousarvioon ja kahdeksan kuukauden toteutuman perusteella tehtyyn lipputulouennusteeseen vuodelle 2022 sekä vuodelle 2023 esitettyihin hinnanmuutoksiin, hintajoustoön ja matkustajamääräennusteisiin.

Matkustajamäärien arvioidaan jäävän -12 % alle vuoden 2019 tason vuonna 2023, -8 % vuonna 2024 ja vielä vuonna 2025 matkustajamäärien arvioidaan jäävän -7 % alle koronaa edeltävän tason. TTS-esityksessä taloussuunnitelman tavoitteisiin pyritään pääsemään tuottavuusohjelmassa määritellyillä toimenpiteillä, joilla strategian tavoitteet pyritään saavuttamaan strategiakauden loppuun mennessä.

Vuonna 2023 on tavoitteena kerätä lipputuloja yhteensä 381,0 milj. euroa. Vuoden 2022 ennusteeseen verrattuna lipputulojen arvioidaan kasvavan 23,0 %. Lipputulot muodostavat 43,8 % HSL:n toimintatuloista vuonna 2023. Lipputulojen arvioidaan olevan 397,6 milj. euroa vuonna 2024 ja 403,4 milj. euroa vuonna 2025.

Kuntaosuudet ja alijäämän kattaminen

Ne menot, joita ei voida kattaa lipputuloilla tai muilla tuloilla, jäsenkunnat maksavat HSL:lle kuntaosuuksina. Kuntaosuudet jaetaan jäsenkunnille perussopimuksessa sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Kuntaosuudet ovat talousarviossa 2023 yhteensä 467,3 milj. euroa ja kuntaosuudet muodostavat 53,7 % HSL:n toimintatuloista. Kuntaosuudet vuosina 2024 ja 2025 ovat 481,3 milj. euroa ja 486,2 milj. euroa.

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2023-2025 on laadittu siten, että osavuosisiksausennusteen 2/2022 mukainen ylijäämäkertymä, yhteensä 65,2 milj. euroa, huomioidaan jäsenkuntien maksamissa kuntaosuuksissa TTS-kaudella siten, että kolmasosa huomioidaan vuoden 2023 kuntaosuuksia vähentävänä eränä ja kolmasosa vuosina 2024 ja 2025. Yksi kolmasosa jätetään epävarman taloustilanteen vuoksi toistaiseksi käyttämättä ja helpottamaan TTS-vuosien kustannuspaineita. Tulevia vuosia leimaa epävarmuus kustannusten kasvaessa ja matkustajamäärien palautumisen osalta.

Valtion tuet

Valtion suurten kaupunkien joukkoliikennetuen vuosittaiseksi määräksi on arvioitu 4,9 milj. euroa vuosina 2023-2025. Ilmastoperusteista tukea arvioidaan saatavan vuosittain 7,1 milj. euroa. Muita tukia ja avustuksia arvioidaan saatavan vuosittain 0,2-0,7 milj. euroa.

Tarkastusmaksutuloja arvioidaan vuonna 2023 kertyvän 4,0 milj. euroa, joista kirjataan luottotappiota ja luottotappiovarauksia yhteensä noin 1,5 milj. euroa. Tarkastusmaksun määrä voi olla 40 kertaa alin yleinen kertalipun hinta. Tarkastusmaksu on ollut vuodesta 2007 alkaen 80 euroa. HSL on esittänyt liikenne- ja viestintäministeriölle tarkastusmaksua korotettavaksi 100 euroon. TTS-suunnitelmassa tulot on kuitenkin arvioitu voimassaolevan tarkastusmaksun määrän perusteella, koska ministeriö ei talousarvioehdotuksen hyväksyntään mennessä ole ottanut kantaa HSL:n esitykseen.

Vuokratuloja liikennöitsijöiltä laskutettavista taukotiloista ja toimitilojen ulosvuokrauksesta arvioidaan saatavan 3,1 milj. euroa vuonna 2023.

b) Toimintamenot

HSL:n toimintamenot vuonna 2023 ovat yhteensä 875,7 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2022 ennusteesta 130,0 milj. euroa (17,4 %). Vuonna 2024 toimintamenojen arvioidaan olevan 894,7 milj. euroa ja 903,5 milj. euroa vuonna 2025.

Henkilöstömenot vuonna 2023 ovat 24,9 milj. euroa, joka on 2,8 % kaikista toimintamenoista. Henkilöstökustannukset kasvavat 0,8 milj. euroa (3,1 %) vuoden 2022 ennusteeseen verrattuna. Henkilöstömenoissa on varauduttu noin 400 henkilön työpanokseen. Menot eivät sisällä varausta mahdollisten tulos- tai kannustepalkkioiden maksamiseen.

Palveluiden ostot

Palveluiden ostomenot vuonna 2023 ovat yhteensä 841,4 milj. euroa, 96,1 % HSL:n toimintamenoista. Palvelujen ostomenot kasvavat 128,7 milj. euroa (18,1 %) vuoden 2022 ennusteesta. Palveluiden ostoon käytetään vuonna 2024 yhteensä 859,8 milj. euroa ja 868,0 milj. euroa vuonna 2025.

Joukkoliikenteen operointikustannukset

Joukkoliikenteen operointikustannukset ovat vuonna 2023 yhteensä 596,0 milj. euroa, joka on 68,1 % HSL:n toimintamenoista. Operointikustannukset ovat 606,3 milj. euroa vuonna 2024 ja 613,9 milj. euroa vuonna 2025. Suunnitelmavuosien 2024-2025 kustannukset on laskettu vuoden 2023 kustannustasossa.

Bussiliikenteen kustannusten arvioidaan olevan 360,3 milj. euroa vuonna 2023. Kustannustaso on kasvanut merkittävästi vuodesta 2021 alkaen. Kustannustason kasvun arvioidaan olevan maltillisempaa loppuvuonna 2022, mutta koko vuoden vaikutuksen arvioidaan olevan 8,4 % ja edelleen vuonna 2023 noin 4,1 %. Kustannustasoon kasvuun vaikuttaa pääasiassa polttoaineiden hintojen nousu. Bussiliikenteen kustannukset sisältävät 2,0 milj. euron varauksen ympäristöbonukseen. Kuntaosuuksissa bussiliikenteen operointikustannuksiin sisältyy lisäksi sähköbussien hankinnan nettokustannuksia 0,1 milj. euroa ja Ojangan bussivarikon vuokratkustannuksia 1,2 milj. euroa. Vuonna 2024 kustannuksiksi arvioidaan 355,6 milj. euroa ja 357,8 milj. euroa vuonna 2025. Bussiliikenteen operointikustannusten talousarvio vuodelle 2023 sisältää varauksia työmaiden ja poikkeusjärjestelyiden järjestämiseksi 7,7 milj. euroa. Lisäksi korvauksiin sisältyy uusia luotettavuuskorvauksia ja korvauksia liikennöitsijöille maksettavasta matkustajalaskennasta yhteensä 2,7 milj. euroa.

Metrolilikenteen kustannusten arvioidaan olevan 64,7 milj. euroa vuonna 2023. Metrolilikenteessä suoritteiden yksikköhintoihin vaikuttavan kustannustason keskimääräiseksi muutokseksi on arvioitu vuonna 2022 12,1 % ja vuonna 2023 22,6 %. Kustannustason kasvuun vaikuttaa pääasiassa käyttöenergian hinta. Vuonna 2024 kustannuksiksi arvioidaan 60,9 milj. euroa ja 60,9 milj. euroa vuonna 2025. Suunnitelmakauden ennusteissa on varauduttu siihen, että HSL korvaa uuden Sammalvuoren varikon ylläpito- ja pääomakustannukset. Suunnitelmakaudella kaluston pääomakorvaukset kasvavat uusien M300-junien ja peruskorjaushankkeiden myötä.

Raitioliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2023 olevan 61,9 milj. euroa. Raitioliikenteessä suoritteiden yksikköhintoihin vaikuttavan kustannustason keskimääräiseksi muutokseksi on arvioitu vuonna 2022 noin 5,1 % ja vuonna 2023 9,6 %. Kustannuksiksi arvioidaan 67,9 milj. euroa vuonna 2024 ja 67,9 milj. euroa vuonna 2025. Vuoden 2024 aikana varaudutaan vanhojen varikoiden lisäksi korvaamaan jatkossa uuden Ruskeasuon varikon vuokrat.

Pikaraitioliikenne: Suunnitelmakaudella varaudutaan pikaraitiolinjan 550 liikenteen aloittamiseen. Vuonna 2023 varaudutaan maksamaan 9,7 milj. euroa liikenteen käynnistyskorvauksia ja vuokria uudesta Roihupellon varikosta.

Lauttaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2023 olevan 4,2 milj. euroa, vuonna 2024 4,5 milj. euroa ja vuonna 2025 4,6 milj. euroa.

Junaliikenteen kustannusten arvioidaan olevan vuonna 2023 yhteensä 95,2 milj. euroa. Summa sisältää Junakalustoyhtiön vuokrat Sm5-kalustosta ja korvaukset lippuyhteistyöstä. Kuntaosuuksissa junaliikenteen operointikustannuksiin sisältyy lisäksi Pasilan aseman vuokrakuluja 0,8 milj. euroa. Vuonna 2024 junaliikenteen kustannuksiksi arvioidaan 99,6 milj. euroa sekä 104,8 milj. euroa vuonna 2025.

Muut palvelujen ostomenot

Muuhun kuin liikennöitsijöille maksettaviin liikennöintikorvauksiin ja infrapalvelujen ostoihin käytetään 44,7 milj. euroa vuonna 2023. Muihin palvelujen ostoon käytetään 41,7 milj. euroa vuonna 2024 ja 42,5 milj. euroa vuonna 2025.

IT-käyttöpalveluiden kustannukset (27,6 milj. euroa vuonna 2023) sisältävät lippu- ja informaatiojärjestelmien ohjelmistojen ja laitteiden käyttöpalveluiden sopimusmaksut, kapasiteettipalvelut ja muut vuosittaiset käyttökustannukset. IT-käyttöpalveluiden kustannusten ennakoidaan laskevan TTS-kaudella kun LMJ:n kanssa yhteistyössä tehtävä lipputilihanke valmistuu ja lippujärjestelmää uusitaan.

Ulkopuolelta ostettavia asiantuntijapalveluita käytetään omaa osaamista täydentämään silloin, kun se on strategisesti ja taloudellisesti järkevää. Vuonna 2023 ulkopuolisiin asiantuntijapalveluihin arvioidaan käytettävän 5,0 milj. euroa. Asiantuntijapalveluita käytetään mm. joukkoliikenteen järjestämiseen liittyviin palveluihin, kuten sähköbussien ja vähäpäästöisen liikenteen edistämiseen liittyviin konsultointipalveluihin, asiakaskokemuksen ja palvelumuotoilun kehittämiseen sekä MAL-jatkotoihin ja muihin liikennejärjestelmän kehittämiseen ja tutkimiseen liittyviin palveluihin.

Joukkoliikenteen infrakorvaukset

HSL:n ja jäsenkuntien välisissä infrasopimuksissa on sovittu joukkoliikenteen infrakorvauksen laskutusperiaatteista. Sopimuksen mukaan kullekin kaupungille maksettavan joukkoliikenteen infrakorvauksen määrä vahvistetaan HSL:n talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Vuonna 2023 infrakuluja arvioidaan maksettavan yhteensä 200,7 milj. euroa, vuonna 2024 yhteensä 211,8 milj. euroa ja 211,6 milj. euroa vuonna 2025. Vuoden 2023 infrakulut sisältävät laskutuksen Helsingiltä 88,8 milj. euroa, Espoolta 97,2 milj. euroa, Vantaalta 12,3 milj. euroa, Kirkkonummelta 0,4 milj. euroa ja HSL:n suoraan hankkiman sähköbussien latausinfra 2,0 milj. euroa. Vuonna 2023 infrakorvaukset kasvavat Länsimetron laajentumisen ja Raide-Jokerin käyttöönottoon myötä.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on vuodelle 2023 varattu 0,9 milj. euroa. Vuoden 2024 ja 2025 varaus on myös 0,9 milj. euroa molempina vuosina.

Vuokramenot vuonna 2023 ovat 5,1 milj. euroa. Vuokramenot sisältävät HSL:n toimitilojen vuokra- ja vastikekustannusten lisäksi kuljettajien sosiaalituloista ja Ojangan varikosta maksettavia vuokria. Vuoden 2024-2025 varaus vuokriin on 5,2-5,3 milj. euroa.

Muut menot vuonna 2023 ovat 3,4 milj. euroa. Vuodelle 2024 muihin menoihin varataan yhteensä 3,6 milj. euroa ja vuodelle 2025 3,6 milj. euroa. Muihin menoihin kirjataan mm. tarkastusmaksujen luottotappiot ja luottotappiovaraukset sekä HSL:n

myyntikanavien maksuvälineprovisiot, joiden kustannukset kasvavat lipputulojen kasvaessa ja kun myyntiä siirtyy HSL:n omiin digitaalisiin kanaviin.

Toimintakatteen vuonna 2023 arvioidaan olevan 5,7 milj. euroa alijäämäinen.

Rahoitustuotot ja -kulut

HSL rahoittaa investointinsa tarvittaessa lainanotolla rahoituslaitoksilta. HSL:n lainakanta vuoden 2022 lopussa on ennusteen mukaan 39,5 milj. euroa.

Talousarvioesitys ei sisällä uuden lainan nostovaltuutusta. Epävarman talouskehityksen ja kustannusten nousun johdosta tulevan vuoden aikana tehdään tarvittaessa erikseen päätösesitys lainan nostovaltuutuksesta.

Perussopimuksen mukaan peruspääomalle maksetaan vuosittaista korkoa, jonka suuruudesta päättää yhtymäkokous. Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien hyväksymien omistajaohjauksen tavoitteiden mukaisesti kuntayhtymän talousarviovalmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 1,5 %:n korvaus.

Yhtymäkokous on myös aiemmin päättänyt maksaa jäsenkunnille korkoa kuntakohtaisesta ylijäämästä tai laskuttaa korkoa kuntakohtaisesta alijäämästä. Korkona on käytetty tilinpäätösvuoden ensimmäisen päivän 12 kuukauden euribor-korkoa. Epävarmassa rahoitustilanteessa esitetään yhtymäkokoukselle, että näitä koron maksuja ei sisällytetä talousarvioon vuodelle 2023.

Vuosikate rahoituserien jälkeen on 5,8 milj. euroa alijäämäinen, ja se ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Suunnitelmapoistot ovat taloussuunnitelmassa yhteensä 16,0 milj. euroa vuonna 2023, 17,1 milj. euroa vuonna 2024 ja 18,8 milj. euroa vuonna 2025.

Tilikauden 2023 alijäämäksi arvioidaan 21,7 milj. euroa, ja se katetaan edellisinä vuosina kertyneestä ylijäämästä.

Investoinnit

HSL:n investointimenot ovat 23,4 milj. euroa vuonna 2023, 11,4 milj. euroa vuonna 2024 ja 16,7 milj. euroa vuonna 2025. Vuoden 2023 investoinneissa painottuvat uusien lukijalaitteiden hankinta, joka mahdollistaa mm. lähimaksamisen kehittämisen sekä lipputilihankkeen kehittäminen.

Tuottavuusohjelma

Toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää HSL:n tuottavuusohjelman. Tuottavuusohjelmassa etsittiin keinoja, joilla tuottavuutta parannetaan pidemmällä tähtäimellä, pysyviä, rakenteellisia uudistuksia toteuttamalla.

HSL:n hallituksen linjauksen mukaisesti tuottavuuden kehittämisellä ei haettu automaattisesti vain liikenteen kustannusten karsimista tai palvelutason heikennyksiä. Tuottavuutta voidaan parantaa myös panostuksilla tärkeiksi havaittuihin hankkeisiin tai kohteisiin. Tuottavuuden parantamisella haettiin laajemmin esimerkiksi priorisointia, tuottavuutta parantavia toimenpiteitä nykyisillä resursseilla ja myös kokonaan uusia avauksia.

Tuottavuusohjelmassa tunnistettuja toimenpiteitä on sisällytetty TTS-vuosien talouslaskelmiin ja toimenpiteitä sisällytetään operatiivisen toiminnan suunnitteluun. Tuottavuusohjelmassa identifioitiin reilut 30 toimenpide-esitystä, jotka tukevat talouden tasapainottamista joko lipputulaja ja muita tuloja kasvattamalla tai operointi-/muita kustannuksia hillitsemällä. Keskeisimmät lipputulojen kasvattamiseen liittyvät toimenpide-ehdotukset liittyivät lipputuotteisiin ja lippujen hinnoitteluun. Uusien lipputuotteiden lisäksi esille nousi myös nykyisiin lippuihin liittyviä toimenpiteitä. Yritysmyyntin kasvattaminen, markkinoinnin tuottavuuden vahvistaminen sekä liputta matkustamisen vähentäminen nähtiin myös mahdollisuuksina tukea lipputulojen kasvattamista. Tuottavuusohjelman toimenpiteet vaikutuksineen esitellään tarkemmin yhtymäkokouksessa. Tuottavuusohjelman lisäksi on sisäisessä toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa kiinnitetty yhä erityistä huomiota kustannustietoisuuteen ja kustannustehokkuuteen sekä kustannusten hallitsemiseen kuntayhtymän yleiskustannuksissa.

Ehdotus

Hallitus päättää ehdottaa yhtymäkokoukselle, että yhtymäkokous päättää

a) hyväksyä talousarvion vuodelle 2023 sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2025 liitteen mukaisena;

b) hyväksyä sitovat määrärahat ja tuloarviot vuodelle 2023 seuraavasti:
Toimintamenot 876 000 000 euroa
Investointimenot 23 387 000 euroa
Kuntaosuudet 467 307 000 euroa;

c) että vuonna 2023 HSL ei maksa jäsenkunnille korkoa kuntakohtaisesta ylijäämästä tai laskuta korkoa kuntakohtaisesta alijäämästä. Mikäli yhtymäkokous päättää maksaa korkoa, koron määräytymisperuste on tilinpäätösvouden 2023 ensimmäisen ja viimeisen päivän yli/alijäämän keskiarvo ja korkona käytetään tilinpäätösvouden ensimmäisen päivän 12 kuukauden euribor-korkoa;

d) että vuonna 2023 HSL maksaa jäsenkunnille kuntakohtaisesta peruspääomaosuudesta PKS-omistajaohjauksen tavoitteiden mukaisesti 1,5 %:n korvauksen; sekä

e) merkitä tiedoksi tuottavuusohjelman toimenpiteet ja vaikutukset.

Käsittely

Asia käsiteltiin ennen asiakohtaa 105.

Jäsen Sirpa Kauppinen saapui asian käsittelyn aikana klo 9.13 ennen päätöksentekoa.

Käsittelyn aikana jäsen Elina Kauppila teki esittelijän ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen, joka kuului seuraavasti: "Lipputulot: Muutetaan lipputulotavoite seuraavasti: Vuonna 2023 on tavoitteena kerätä lipputuloja yhteensä 366,6 milj. euroa. Kuntaosuudet ja alijäämän kattaminen: Ne menot, joita ei voida kattaa lipputuloiilla tai muilla tuloilla, jäsenkunnat maksavat HSL:lle kuntaosuuksina. Kuntaosuudet jaetaan jäsenkunnille perussopimuksessa sovittujen periaatteiden mukaisesti". Ehdotus raukesi kannattamattomana. Jäsen Kauppila jätti päätökseen eriyvän mielipiteen.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Liitteet

Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2023-2025
Eriävä mielipide Kauppila 25.10.2022
Tuottavuusohjelman toimenpiteet ja vaikutukset

Hallituksen iltakoulujen ja seminaarin ajankohdat syksyllä 2023

230/00.02.01/2022 [Hallituksen ja yhtymäkokouksen kokousajat vuonna 2023]

Hallitus 25.10.2022 § 107

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Yksikön päällikkö Antti-Pekka Röntynen, p. 040 827 1158

Hallitus on kokouksessaan 4.10.2022 § 99 päättänyt vuoden 2023 hallituksen kokousten ja kevään 2023 aikataulun. Syksyn 2023 iltakoulujen ja seminaarin ajankohdat on valmisteltu hallituksen päätettäväksi.

Hallituksen iltakoulut ovat joko tiistaisin tai keskiviikkoisin riippuen jäsenkuntien keskeisten toimielinten aikatauluista.

Ehdotus Hallitus päättää pitää vuoden 2023 syyskauden iltakoulut ja seminaarin seuraavan aikataulun mukaan:

Hallituksen iltakoulu
keskiviikko 16.8. klo 16.30
tiistai 5.9. klo 16.30
tiistai 24.10. klo 16.30
tiistai 14.11. klo 16.30
keskiviikko 29.11. klo 16.30

Hallitusseminaari
perjantai-lauantai 6.-7.10.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Kuntalain mukaista otto-oikeutta varten toimitetut päätökset

Hallitus 25.10.2022 § 108

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Hallinnon asiantuntija Anu Lehto p. 040 516 8596

Hallitukselle on toimitettu kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeutta varten toimitusjohtajan ja osastonjohtajien viranhaltijapäätökset ajalta 24.9.–18.10.2022.

Ehdotus Hallitus päättää olla ottamatta käsiteltäväkseen liitteessä mainittuja päätöksiä.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Liite Päätösluettelo

Tiedoksi merkittävät asiat

Hallitus 25.10.2022 § 109

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Hallinnon asiantuntija Anu Lehto p. 040 516 8596

HSL on antanut seuraavat lausunnot ja kannanotot:

- Oulunkyläntien ympäristön asemakaavamuutosehdotus
- Lausunto Uudismaankulman asemakaavan muutosehdotuksesta
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2023
- Malmin Pikitehtaankortteleiden asemakaavan muutosehdotus
- Lausunto Opastinsilta 1 ja 2 asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12797

HSL:lle ovat saapuneet seuraavat asiakirjat:

- Luottamushenkilöedustajien nimeäminen MAL 2023 -suunnitelman valmisteluun

Ehdotus Hallitus päättää merkitä asiat tiedoksi.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Liitteet Oulunkyläntien ympäristön asemakaavamuutosehdotus (361/10.02.03/2021)
Lausunto Uudismaankulman asemakaavan muutosehdotuksesta (252/10.02.03/2022)
Luottamushenkilöedustajien nimeäminen MAL 2023 -suunnitelman valmisteluun (752/08.00.00.01/2020)
Malmin Pikitehtaankortteleiden asemakaavan muutosehdotus (28/10.02.03/2021)
Lausunto Opastinsilta 1 ja 2 asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12797 (247/10.02.03/2022)
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2023 (260/00.04.02/2022)

Seuraava kokous

Hallitus 25.10.2022 § 110

- Esittelijä** Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Hallinnon asiantuntija Anu Lehto p. 040 516 8596
- Ehdotus** Hallitus päättää kokoontua seuraavan kerran aiemmin päätetyn mukaisesti tiistaina 29.11.2022 klo 9.00. Kokous pidetään sähköisesti.
- Seuraava iltakoulu on tiistaina 15.11.2022 klo 16.30 alkaen. Paikka ilmoitetaan kokouskutsussa.
- Käsittely** Käsittelyn aikana päätettiin järjestää ylimääräinen hallituksen kokous tiistaina 1.11. klo 9.00. Kokous pidetään sähköisesti.
- Päätös** Hallitus päätti kokoontua ylimääräiseen hallituksen kokoukseen tiistaina klo 9.00. Kokous pidetään sähköisesti.
- Seuraava iltakoulu on tiistaina 15.11.2022 klo 16.30 alkaen. Paikka ilmoitetaan kokouskutsussa.

**Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 103, § 104, § 106, § 107,
§ 108, § 109, § 110**

Muutoksenhakukielto

Päätöksiin, jotka koskevat vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 105

Oikaisuvaatimusohje

Päätöksiin tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSL:n hallitukselle (kuntalaki 134 §). Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*).

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä myös HSL:n jäsenkunta sekä luonnollinen henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö, joka kuntalain 3 §:n mukaisesti on jäsenenä jossakin HSL:n jäsenkunnista.

Oikaisuvaatimus on tehtävä neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää mukaan lukematta. Myöhästynyttä oikaisuvaatimusta ei oteta tutkittavaksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon

- kolmen (3) päivän kuluttua viestin lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä säädetyllä tavalla,
- seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi kirjeellä ilman saantitodistusta,
- saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin,
- tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti.

Niiden, jotka eivät ole asianosaisia, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on julkaistu HSL:n internetsivuilla.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti (myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen). Siitä on käytävä ilmi, mihin päätökseen se on kohdistettu, millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään oikaisuvaatimuksen, oikaisuvaatimuksen tekijän vaatimus perusteineen sekä oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja yhteystiedot

Oikaisuvaatimus on toimitettava HSL:lle:

Sähköpostiosoite: [hsl\(at\)hsl.fi](mailto:hsl(at)hsl.fi)
Postiosoite: HSL, PL 100, 00077 HSL
Käyntiosoite: Opastinsilta 6 A, Helsinki
Aukioloaika: ma–pe klo 8.00–16.00

Asiakirjojen on oltava perillä viimeistään muutoksenhakuajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.